

Гупаловська Мирослава Богданівна

Тернопільський національний економічний університет

Проблеми бюджетного контролю в Україні

Однією з найважливіших функцій державного управління є бюджетний контроль. Зважаючи на те, що бюджет виступає провідним інструментом економіки України, яка знаходиться в умовах тривалої кризи, що й далі загострюється, дослідження проблем бюджетного контролю є надзвичайно актуальним питанням в умовах сьогодення.

Аналіз практики здійснення бюджетного процесу в Україні протягом останніх років засвідчує наявність низки недоліків, зокрема, невчасне прийняття бюджетів, недостатня обґрунтованість їх показників, дефіцитність, недовиконання дохідної частини та неефективне і нецільове витрачання бюджетних коштів тощо. Необхідність подолання вказаних вад потребує вжиття адекватних заходів щодо удосконалення управління бюджетною сферою та покращення контролю як його невід’ємної функції.

Оскільки, згідно Бюджетного кодексу України, бюджетний контроль здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу, видається доцільним проаналізувати найголовніші проблеми у розрізі етапів його складання, розгляду та виконання.

Особливість контролю на стадії складання проектів бюджетів полягає у тому, що контрольні процедури спрямовуються на обґрунтованість показників бюджетів та відповідність їх чинним нормативним документам. Контроль на цій стадії також має передбачати зіставлення показників бюджету майбутнього року з показниками попередніх років, перевірку

взаємної відповідності доходів і видатків та вжиття заходів щодо їх незбалансованості.

На наш погляд, контроль на стадії складання проектів бюджетів ускладнюється обсягом повноважень контролюючих суб'єктів та характером взаємозв'язків між ними, тому вважаємо за необхідне на законодавчому рівні конкретизувати визначення функцій контролюючих органів та регламентувати їхню взаємодію.

Проблемність контролю на стадії затвердження бюджетів зумовлена щонайменше двома факторами. По-перше, необхідністю пошуку та залучення наявних резервів збільшення доходів та оптимізації видаткової частини бюджетів, які з тих чи інших причин не були виявлені під час складання проектів бюджетів. По-друге, з огляду на те, що при оприлюдненні проектів бюджетів розширюється коло суб'єктів, які беруть участь у здійсненні процедур контролю (парламентський, громадський, контроль органів місцевого самоврядування, виконавчої влади тощо) дуже часто виникають дискусії, які спричиняють невчасність прийняття Закону України “ Про Державний бюджет ” та рішень про місцеві бюджети.

Ухвалення бюджету та надання йому законодавчого статусу означає завершення процедури перевірки обґрунтованості бюджету і початок здійснення процедур контролю за фактичним виконанням бюджету.

Критичний аналіз практики контролю на стадії виконання бюджетів свідчить про те, що він здійснюється за повнотою і своєчасністю надходження доходів та законним і цільовим використанням коштів бюджетів, проте, дієвість контролю за ефективним використанням коштів є досить низькою. Це зумовлено, передусім, тим, що в Україні на практиці не повною мірою реалізується така форма бюджетного контролю як аудит ефективності, разом з тим основою контролю є інспектування. Такий контроль спрямований на виявлення правопорушень і притягнення винних в їх вчиненні осіб до відповідальності, а не на оцінку результатів, досягнутих в управлінні бюджетними коштами. Потреба в інспектуванні на сьогодні в

Україні є виправданою і зумовлена надзвичайно низьким рівнем фінансової дисципліни у бюджетній сфері, відсутністю системного контролю та аудиту, проте, його проведення через значний проміжок часу, після прийняття управлінських рішень та здійснення операцій з бюджетними коштами ускладнює, а в багатьох випадках унеможлиблює усунення порушень.

Слід зазначити, що найважливішою вимогою до бюджетного контролю, яка отримала конституційне закріплення і повинна бути реалізована на всіх стадіях бюджетного процесу є збалансованість бюджетів.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що при реалізації бюджетного контролю в Україні існує ряд суттєвих проблем. Тому вважаємо, що запропоновані заходи дадуть можливість не лише усунути зазначені недоліки, а й підвищити ефективність, дієвість та результативність бюджетного контролю в Україні, наблизити його до вимог ЄС.

Література

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю та затвердження плану заходів щодо її реалізації на період до 2015 року” від 22.10.2008р. № 1347-р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://www/dkrs.gov.ua/>

2. В. Федосов. Бюджетний менеджмент: Підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова. – К.: КНЕУ, 2004. – 864с.

3. С. І. Юрій. Розвиток державного фінансового контролю в Україні/ С. І. Юрій // Проблеми фінансової теорії і практики в пост стабілізаційний період: матеріали наукової конференції професорсько – викладацького складу (Тернопіль, 13.04.2006р.). – Тернопіль: ТДЕУ, 2006. -139с.

4. Шевчук В.О. Удосконалення процедури контролю за процесом формування бюджетів/ Шевчук В.О.// Фінанси України. – 1999. -№ 6. – С. 21-28.

